

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta (HE 239/2022 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- asiantuntija Karin Cederlöf, ympäristöministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Janne Salminen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmastolakia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Hallituksen esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotuksia käsitellään muun muassa yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n, saamelaisten oikeuksia koskevan 17 §:n 3 momentin, ympäristöperusoikeutta koskevan 20 §:n, oikeusturvaa koskevan 21 §:n ja kuntien itsehallintoa koskevan 121 §:n kannalta.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Valiokunnan lausunto PeVL 66/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäviksi ilmastolakiin säännökset kunnan ilmastosuunnitelmasta sekä ilmastolain mukaisesta muutoksenhausta. Tavoitteena on edistää ilmastolain tavoitteiden toteutumista ja vahvistaa kuntien ilmastotyötä sekä edistää oikeusturvan toteutumista.

(2) Eduskunta antoi ilmastolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 27/2022 vp) hyväksymisen yhteydessä lausuman (EV 60/2022 vp), jossa se edellytti, että valtioneuvosto antaa marraskuun 2022 loppuun mennessä hallituksen esityksen ilmastolain täydentämiseksi muutoksenhakua ja kuntien ilmastovelvoitteita koskevilla säännöksillä. Perustelujen (s. 4) mukaan nyt arvioitavalla esityksellä vastataan eduskunnan vaatimukseen.

(3) Ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin käsitellään esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa pääosin asianmukaisesti. Perustuslakivaliokunnalla ei ole huomauttamista sääntelyn perusteisiin.

(4) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeusturvan näkökulmasta huomiota siihen, että ehdotetun 21 b §:n sääntelyn mukaan valitusoikeus ilmastopolitiikan suunnitelmaa koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on esimerkiksi 2 momentin 1 kohdan mukaan sillä, jonka oikeutta, velvollisuutta tai etua ilmastonmuutoksen tai sen hillitsemisen vaikutukset tai siihen sopeutuminen "voivat erityisellä tavalla koskea". Vastaavanlainen erityisen syyn vaatimus sisältyy momentin 3 kohdassa valtakunnallisen rekisteröidyn yhdistyksen ja säätiön valitusoikeudesta säädettyä lukuun ottamatta myös muissa momentin kohdissa valitusoikeudesta säädettyyn.

(5) Erityisellä tavalla koskemisen vaatimusta käsitellään sinänsä esityksen perusteluissa (s. 54—57), joiden mukaan erityisyys esimerkiksi 1 kohdassa tarkoittaa jotakin sellaista ilmastonmuutokseen, sen hillintään tai siihen sopeutumiseen liittyvää seikkaa tai ominaisuutta, joka asianomaisen kohdalla eroaa objektiivisesti siitä, mikä muutoin samassa asemassa olevilla on yleistä tai tavanomaista. Perustuslakivaliokunnan mielestä ympäristövaliokunnan on kuitenkin syytä harkita, voidaanko perusteluissa esitetyistä seikoista säätää nyt ehdotettua täsmällisemmin laissa.

(6) Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että lakiehdotuksen 21 b §:n 3 momentin mukaan valittajan on eräissä tapauksissa valituksessaan esitettävä selvitys valitusoikeutensa perusteena olevasta erityisestä syystä. Jos valituksen yhteydessä ei ole esitetty erityisiä syitä valitusoikeuden perusteeksi, hallintotuomioistuimien voi jättää valituksen tutkimatta varaamatta valittajalle tilaisuutta täydentää valitustaan. Valiokunta kiinnittää huomiota valituksen tutkimatta jättämisen harkinnanvaraisuuteen ja toteaa, että säännöksen tulkinnassa on asianmukaisesti otettava huomioon perustuslain 22 §:ssä julkisen vallan velvollisuudesta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen säädetty.

(7) Perustuslakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksestä ei ilmene riittävän täsmällisesti 21 b §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisellä tavalla koskemisen vaatimuksen ja 21 b §:n 3 momentissa säädetyn erityisen syyn keskinäinen suhde. Ympäristövaliokunnan on tarkasteltava ja tarvittaessa täsmennettävä sääntelyä.

Valiokunnan lausunto PeVL 66/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä.

Helsingissä 22.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Heikki Vestman kok
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Tuula Väättäinen sd
varajäsen Wille Rydman wr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikael Koillinen